

„EDINOST“

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

„Edinost“ stane:

za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta „ 3.— „ 4.50
za četrt leta „ 1.50; „ 2.25
Posamične številke se dobivajo v prodajnicah tobaka v Trstu po 5 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 4 nov.
Na naročbe brez priložene naročilnice se upravnštvo ne odira.

EDINOST

Oglaš in oznaka se računa po 8 nov. vsakega v petitju; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.
Poslana, javne zahvale, osmrtnice itd. se računa po pogodbi.

Vsi opisi se pošiljajo uredništvu Piazza Caserma št. 2. Vsako pismo mora biti frankovano ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in inserate prejema upravnštvo Piazza Caserma št. 2. Odpriete reklamacije so proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

V edinost je moč.

Vabilo na naročbo.

Ob koncu četrtega četrletja vabimo svoje naročnike, da sedaj ponovno svojo naročbo za nadalje in da skušajo nam pridobiti novih naročnikov. Časi so resni, in napočila je doba, ko narod slovenski krvavo potrebuje neodvisnih glasil, zahtevajočih prava naša, ne oziraje se ne na desno ne na levo. Nam je resna volja, pri katerih-si-bodi odnosajih brezobzirno zagovarjati narodni naš interes, a v tem boji trebamo duševne in gnotne podpore naroda. Kdor se torej strinja z našimi načeli, stopi hitro v naš krog.

Naglašati nam je še, da se bomo v prihodnjem letu izdatneje bavili z delavskimi, obrtnimi in poljedelskimi zadevami.

Cena listu je:

za vse leto . gl. 6.—
za polu leta „ 3.—
za četrt leta „ 1.50

Uredništvo in upravnštvo.

Srečno novo leto!

Srečno novo leto! — iz milijonov in milijonov ust razlega se bode ta vsklik, ko pridejo te vrstice v roke našim čitateljem.

Doba jednega leta je v življenju človeškem znamenit oddelek: koliko gorja in nesreče, ali pa koliko radosti in sreče donese lahko jedno samo leto posamičniku!

Zato pa je vzvišen trenotek, ko se poslavljamo od starega in pozdravljamo novo leto; zato vstrepeče v tem trenotku naše srce v blaženih nadejah in morečem strahu. V strahu, da ne bi se v novem letu

uresničile vse one nevarnosti, ki nas morda vznemirjajo ob zatonu preteklega leta; v sladkih nadah, da v novem letu premine gorje, ki nas je trlo v minulem.

Čutstva, prešinjajoča nas na sv. Silvestra večer, ko pošiljamo staremu letu poslednje pozdrave svoje in nas že pozdravlja vzduh novega leta, oplemenjujejo nekako tudi odrevenela srca človeška, da počno ob tem večeru — o tem se je lahko prepričal že vsakdo — biti v sočutstvu do svojega bližnjega, da se odpro v ljubezni do brata.

Gola resnica je, da ob nobeni priliki ne vidiš toliko pojavov blagega mišljenja in čustvovanja, toliko dokazov prijateljstva in pobratimstva, nego uprav sv. Silvestra večer, ko nas vseh prešinja zavest, da smo dovršili zopet jeden oddelek v življenju svojem. Zavest ta in pa negotovost gleda na to, kar nam donese novo leto, uplivata na nas v tem svetem, znamenitem večeru, da radi pozabljamo na krivice, došle nam od bližnjega — da radi odpustimo. Ni ga trenotka v vsem letu, da bi toliko silo prevladala človeška srca zavest, da smo vsi sotrpinji na trnjevem potu življenja, da je usoda naša tesno navezana na usodo našega bližnjega — tako tesno, da je ni srede za posamičnika, ako je nesreča okoli njega. Čisto naravno je torej, ako želimo vse dobro svojemu bližnjemu v novem letu, kajti: njegova sreča, naša sreča. V tej zavesti tiči tisti tajnostni čar, ki prošinja vzduh na sv. Silvestra večer in se izraža v objemih bratoljubja in vzajemnosti mej posamičniki človeške družbe; to je tisti tajnostni čar, ki združuje vse človeštvo v mogočni harmonični akord: **Srečno novo leto!**

Srečno novo leto! — Tudi mi se pridružujemo vzvišeni pesmi tej, tudi mi se pridružujemo neštevilnemu zboru blagih človeških src, želeči vsem prijateljem in znancem našim: **Srečno novo leto!**
Bog blagoslovi Vaš trud, božja milost

na medsebojno sporazumljenje, zremo na stopajočemu letu z mirnim in bistrim pogledom v zagrjeni obraz.

Toda, predno se lotimo težavnega dela za novi tečaj svojega lista, dovolite mi, da Vam, velečeni moji pomočniki, razodenem nekatere svoje želje glede občne smeri našega glasila, kakor tudi o posamičnih njega nalogah.

Našo smér smo označili v predzadnji številki pod naglavjem „Naš program“, kateri nam bode kakor doslej, tudi v bodoče poglavito vodilo. Ker je ondu jasno izražen namen in smoter daljnega našega delovanja, ni nam treba tratiti več besed o tem predmetu. Pač pa nam je dolžnost opozoriti sotrudnike svoje na neko novo zapreko, ki nas v poslednji dobi, poleg starih, vnanih in notranjih protivnikov, hoče motiti pri izvrševanju našega programa. Često nam dohajajo namreč dobrohotni (?) nasveti: „Pustite tisto „visoko politiko“ — to ni za kmeta! Razpravljajte rajši lokalne zadeve: gospodarska vprašanja tu v Primorji itd. Tem in enakim nasvetovalcem nimamo drugega ugovora, nego podnaslov našega lista, ki pravi, da je „Edinost“ glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko. In v zmislu tega določila bomo nadaljevali

pošiljaj svoje blagotvorne žarke na vsa prizadevanja Vaša, nebeški mir vladaj v družinah Vaših!

In tudi tebe, dragi, mili, tlačeni in prezirani narod slovenski, nesmemo pozabiti v teh svečanostnih trenutkih! Res je, da jo bilo nam vsem usojeno do sedaj trpljenje, a največji, najbolj obžalovanja vredni trpin si bil — Tili Tudi Tebi vsklikamo danes vsi Tvoji zvesti sinovi: **Srečno novo leto!**

V življenju narodov je sicer jedno leto le neznatna doba: kapljica v širnem morju. V jednom samem letu se ne odločujejo usode narodov. In vender, vender: kako vstrepeče danes vsako rodoljubno srce slovensko v strahu in v nadah. Ne bojimo se sicer, da Te vržejo od tla viharji v bodočem letu, ako nam jih je prisodila božja previdnost; ali narod, ki je trpel stoletja, hrepeni po odrešenju. Hrepeni po odpočitku in oddihljaju od neprestanih borb. In Ti, dobri in blagi narod slovenski, trpiš že dolgo in dolgo v trdih naporih — za svoj obstanek. In — hvala Bogu na tem! — ohranil si se, še tudi v zóženih mejah! In trdna naša vera je, da se nam ohraniš tudi v bodoče. Ali utrujen si in zbečan po divji gonbi, trajajoči že stoletja. Zato pa trebaš miru; in najlepše in Tebi najprimernejše voščilo novoletno izraženo je v vskliku: mir z vladaj mejami v novem letu!

V tem zmislu voščimo Tebi, narod slovenski:

Veselo novo leto!

Obstanek cerkve in narodnosti.

(Konec).

III.

O omenjenih dveh oddelkih odgovora, ki ga nam je dal „Liga + 1“ v „Slovincu“, nam je še nekoliko spregovoriti.

rodoljubno svoje delo. Naša navada sicer ni, pisati n. pr. „o Flamancih“, o Ircih itd., niti se ne maramo vtikati v kakeršnekoli inozemske prepire; toda, govoriti o stvarih, tikajočih se naroda slovenskega sploh, o tem si ne prisvajamo zgolj pravice, temveč nam je tudi dolžnost, bodi to komu drago ali ne! „Visoka politika“, pravite, ni za kmeta! Dobro! Tudi mi obžalujemo, da je politična strast prevzela že vse sloje družbe človeške. Ali kaj hočete! Okolo nas bivajo izobraženi, politično zreli narodi, kateri porabljajo v svojo korist baš našo nevednost in neizvežbanost v politični borbi. Na dnevnem redu so kar vzdržema vsakovrstne volitve, bodisi v občinske zastope, v deželni ali državni zbor; pri raznih skupščinah in shodih se razpravljajo zgolj narodne in politične zadeve: smet naš pa bodi neuk in nevešč v vseh perečih dnevnih vprašanjih. Kakšen namen da ima navedeno odganjanje našega kmeta od „visoke“ politike, to mislim, da pač ni težko uganiti. In baš spoznanje tega naména opominjaj nas na opreznost!

Opri na te splošne opomnje, izvrševali bomo i v prihodnjem letu pojedine točke novinarske svoje delavnosti. V uvodnih člankih, katerih nalog je

V 1. oddelku pravi „Liga + 1“ med drugim: „Ona („Edinost“) hoče vero popolnoma ločiti od narodnosti. Ona trdi, da imajo narodi kot taki popolnoma svojo pot, neodvisno od vere. Narod kot tak ne potrebuje vere. „Edinost“ uči, kakor bi naravni red bil za-se, a nadnaravni sam za-se“. Potem navaja v 2. oddelku naše besede, s katerimi trdim, da se je Slovanom boriti bolj ali manj nezavisno od cerkve posebe in s posebnim orožjem za svojo narodnost in sicer najprej za narodnost in potem še le za vero in cerkev. Iz tega našega sklepa, opirajočega se na razna dejstva in dokaze, izvaja „Liga + 1“ še posebe to-le: „Mi pa trdimo: Ravno navedeni sklep „Edinosti“ je, naj se „Edinost“ zvija kakor hoče, jasno brezbožen, ateističen nauk. Bog uči človeštvo jedino po cerkvi...“

Kako radodaren je naš ligist v pridvih „liberalizma“, „herezije“, „blasfemije“, „ateističnosti“ ali brezbožnosti! Ali je verovati, da veruje on, da bode dati račun od vsake brezprotrebne besede, in toliko bolj od krivičnih ali lehkomišelnih besed najhujšega krivičnega očitanja in obrekovanja?

Mi smo že dokazali, da ne ločimo vere od narodnosti; mi s to ločitvijo nismo imeli čisto nič opraviti. Mi smo govorili le o boju za vero in narodnost in smo dokazali, da se nam je sedaj boriti najprej za narodnost in potem še le za vero in cerkev. Ta stavek je velikodušno navedel celo naš nasprotnik. Iz tega, da postavljamo sedaj boj za narodnost pred boj za vero in cerkev, vendar ne ločimo vere in cerkve od narodnosti. S tem, da se hočemo bolj ali manj nezavisno od cerkve sedaj boriti za narodnost posebe in s posebnim orožjem, ne zanikujemo ne vere, ne cerkve, in nikdo nam ne more očitati zastran tega brezbožnosti. Dokazali smo, zakaj da ne more cerkev sedaj vepešno braniti zapadnih Slo-

že izražen v imenu samem, obravnavali bomo vsa dnevna vprašanja, kolikor zadevajo naš narod v obče in Primorje posebej. Taiste imá prevečati svobodo ljuben duha na temelji krščanske morale z izrečnim stremljenjem za prirodnimi in v zakonih nam zajamčenimi pravicami, katerih konečni smoter je popolna enakopravnost naša z drugimi narodi avstrijske države. In da bode to najodličnejše mesto našega lista izpolnjeno vsestranski in dostojno, v to naj nam pomorejo dosedanjí politični izvedenci naši, kajti jedna glava pač ne zmora ogromnega gradiva vseh tisočeri točerk narodno-političnega vsporeda dandanašnjega. Kdor se čuti torej v to poklicanega in sposobnega, prosimo ga v imenu svete naše stvari, da blagoizvoli stopiti v vrsto naših člankarjev!

Za uvodnimi članki hočemo razpravljati, kakor doslej, bolj podrejene zadeve na polji narodnega razvoja in sicer v okviru lokalnega področja. Da se pojavi tudi v tem predelu zaželjena mnogovrstnost, obračam se zopet do večjih svojih podpornikov dosedanjih, katerim naj bi se blagovolila pridružiti še nova, čila in ne-skrhana peresa.

Ker je dobrodu časniku, kakor ribi

PODLISTEK.

Staroletno pismo.

(Uredniška poslanica sotrudnikom.)

Prečastiti moji sotrudniki! Skozi vse leto ste Vi dopisovali meni ter mi pošiljali vsakovrstna poročila od vseh koncev in krajev širne naše domovine — naravno in dosledno je torej pač, da se jaz danes, na konci potekajočega leta, odzovem Vam, to je: da se Vam iskreno zahvalim na trudoljubnem sodelovanju dosedanjem ter Vas udano prosim blagohotne pomoči i v prihodnjem letu.

Glejte, predragi moji pomagaleci: po skupnem naporu prijadrili smo s papirnato našo ladijo navzlic premnogim zaprekam in nevarnostim do poslednje postaje letošnjega tečaja in pošiljajoč to številko v dežel, smemo se ozirati zadovoljni nazaj na dovršeni križev pot časnikarskega mučeništva. — Presojati pa uspeh vzajemnega našega truda ne pristojta nam, temveč naklonjenim našim čitateljem, oziroma naročnikom: nam je dovolj plačila v zavesti, da smo izvršili novinarske svoje dolžnosti točno in vestno. In na tej podstavi, zaupajoči na božjo pomoč in

vanov; rekli smo da zato ne, ker sedaj za te Slované nima tiste organizacije, v katero je bila privolila pred tisoč leti.

Boj za kako reč je vse kaj drugega, kakor pa reč sama; te rešnice naš nasprotnik pa noče ločiti. In kako more on trditi, da hočemo ločiti narodnost od vere, ko smo dokazali, da v boju s posebno orožjem za narodnost hočemo cerkvi pomagati? Prav posebe in ravno s pogledom na cirilometodijsko cerkev pred 1000 leti smo dokazali, da potrebujemo in da želimo cerkvene pomoči pri boju za narodnost; saj smo dokazali, da bi se ta naš boj zljajšal v veliki meri, ko bi nam mogla cerkev pomagati s posebno organizacijo, kakoršna je v cirilometodijski cerkvi. Kdor se opira na pomoč cerkve, kdor obžaluje, da sedaj ni tiste pomoči, in kdor stremi za tem, da bi se povrnila ista pomoč, vendar ne more pahati svojega zaželenega pomočnika od sebe. Kje je v takem očitaniu zdrava logika? Kje je bezbožnost? Kakor smo našemu nasprotniku vrnil nje-govo lehkomišelnost očitano „blasfemijo“, ravno tako mu zaresno vračamo očitano „brezbožnost“, da jo porabi na drugem mestu.

Sicer je jako čudno, da se spodtikajo nad ločitvijo vere in narodnosti taki ljudje, kakoršen je naš ligist, ki razglasajo narodnost za „poganstvo“. Ako bi bili oni dosledni, bi morali izločevati poganški življ narodnosti od vere in cerkve, ter se tega življa bati v teoriji in praksi. Saj ravno zaradi „poganstva“ narodnosti, zamenjujejo oni to narodnost, boj za njo in napadajo vse te, ki se boré sedaj na Slovenskem za narodnost in najprej za narodnost.

No mi razglasamo tukaj svoje dvomljenje, da bi naš ligist s svojimi tovariši vred prav umel pojem narodnosti. Najmanj, zdi se nam, pozna naš ligist cilj boja za narodnost. Ako bi on poznal dobro pomen narodnosti, sodil bi ugodniše o teh, ki se bojujejo za narodnost, ne agresivno, kakor tuji narodi, ampak defenzivno, kakor Slovani, specijalno Slovenci. Naš ligist ne zna ločiti zadač cerkve in narodnosti in najmanj pozna on vzajemnost teh zadač. Iz njegove nevednosti na to stran prihajajo neosnovana očitania, in prihajajo tudi Don Quixotski boji v polemikah proti nam in drugim narodnim bojovníkom na Slovenskem.

Nas je mikalo ravno ob tej priliki, narodu v pouk poučiti našega nasprotnika „Liga + 1“ o razliki in vzajemnosti zadač cerkve in narodnosti. No to nalogo nalagamo po pravilnosti disputacije in polemike našemu nasprotniku in,

vode, treba točnih, raznovrstnih ter zanesljivih poročil se vseh stranij, zato se iznova priporočam vsem dosedanjim svojim poročevalcem z zaupljivim pristavkom, da se zavedajo častnega poklica svojega. Isto velja torej vsem stalnim našim dopisnikom, kakor tudi onim, ki nam poročajo kakšne važnejše vesti, dogodke in novice od slučajja do slučajja. Toliko obširnimi dopisom kakor tudi kratkim noticam pa bodi istotako prvi in poglaviti pogoj: hitrost, stvarnost in resnicoljubje, da se izognemo vsem nepotrebnim in nadležnim popravkom. In, ako bi se temu ali onemu poročevalcu pripetila nehotoma kaka pomota, naj jo popravi takoj sam, predno ga k temu prisili znani §. 19. tisk. zakona.

Politični pregled piše običajno urednik sam in to poslednji hip, ko je list malodane dogotovljen; vendar, ako bi nam tu pa tam kakšen prijatelj, ki ima časa na preostajo, včasih namignil tudi v tem obziru, bil bi mu podpisaneec jako hvaležen in naš list bi se odlikoval po raznovrstnosti. Zlasti pa so mi tu v mislih vsi takomenovani „dobri nasveti“, katere naj bi nam dotičniki pošiljali hkrati „črne na belem“, namesto da nam jih poročajo po dolgih ovinkih in pod tajnostnimi krinkami!

ako je pošten nasprotnik, nam priobči rešitev te naloge. Mi mu hočemo tu pomagati pri tem še s vprašanji: Kaj je narodnost? v kaj služi narodnost? Kaj je cerkvi zadača, kaj pa narodnosti? V čem se vjemati, v čem se razločujeti ti zadači.

Mi našemu nasprotniku dajemo časa do 15. jan. 1893. Ako dotlej ne priobči svojega odgovora v „Slovencu“ v podanem smislu, priobčimo rešitev podane naloge, kakor jo umemo mi; no, ako bomo morali storiti to mi, zadene našega nasprotnika hudo očitaje, da je namreč pred slovenskim občinstvom razgovarjal stvari, katerih ne pozna, in da je snoval svoja najhujša očitania o „ateističnosti“, „hereziji“, „blasfemiji“ na svoje — neznanje!

Sicer pa bi se ne bilo čuditi, ako bi se izkazal naš ligist v resnici nevednega gledé na podano nalogo; kajti tudi pomena cirilometodijske cerkve on še do današnjega dne ne pozna. On namreč v polemiki proti nam piše v „Slovencu“ od 5. dec. t. l. to-le: „To vprašanje (o ponovitvi organizacije cirilometodijske cerkve. Op. „Y.“) zahteva pred vsem resnega študija. Mnenje, da je sv. Metod vsaj kmalu po smrti sv. Cirila opravljal rimsko liturgijo v slovanskem jeziku, je sedaj, ko so znani kijevski listi in dunajski odlomki, znanstveno popolnoma utemeljeno. Zastopa je tudi prof. Jagić sam.“

Ti stavki naj ostanejo v „Edinosti“ zabeleženi toliko časa v spomin, kolikor časa bode trajal spomin na sedanje domače prepire na Slovenskem. Torej tako daleč se je morala podlost naših latinizatorjev ali sedanjih ligašev razkriti in ovaditi, da sami pripoznavaajo, da niso poznali stvari, katero so pobijali, in zaradi katere so bili provzročili celó skupen pastirski list na Slovenskem! Ti ljudje, na čelu njim dr. Mahnič, so, kakor se spominjamo, od lista do lista v „Rimskem Katoliku“ očitali n. pr. „Slovenskem Svetu“, da spravlja slovenski narod v pravoslavje, v panslavizem sosebno zaradi tega, ker se je isti list potegoval in se menda še poteguje za povrnjenje cirilometodijske cerkve med zapadnimi Slovani. Isti latinizatorji niso prenehali v „Slovencu“ ovajati vseh teh, kateri so se kakor si bodi oglašili za cirilometodijsko cerkev. A sedaj izpoveduje „Liga + 1“, ki gotovo ni daleč od dra. Mahniča in somišljenikov, da „to vprašanje zahteva pred vsem resnega študija“.

Dà, dà, za Vas potrebuje to vprašanje zaresnega študija; a drugi so to vprašanje imeli užé davno rešeno pred seboj in niso potrebovali še le znanih „kijevskih listov in dunajskih odlomkov“ in tudi ne avtoritete prof. Jagića.

In konečno stopimo tú-sem doli v podlistiško pritličje. Tu je varno zavetje vseh onih ljudi, katerim se je pristudila vsakršna politična pesem. Da! Tu doli pod črto se morejo shajati vse dobre duše ter občevati med seboj neprisljano v blaženem sporazumljenju, dočim se tam gori na političnem podnebju blika in grmi. V podrožji časnikarskega fejltona morejo se torej vrtiti vsi leposlovci, novelisti in romanopisci; satiriki in humoristi, kritiki, potopisci, pikolovci itd. Skratka: vsakdo ima tukaj doli v novinarskem utiščú dovoljen pristop, bodisi možkega ali ženskega spola, samo, da nam vé povedati kako modro ali tudi šaljivo besedo v prijetni, kratkočasni ter duhoviti obliki. Na delo torej vsi, ki se čutite sposobne pisati o vsakršnem predmetu z gladkotekočim peresom, mično in zanimivo! Za vsak najmanjši prispevek Vam bode hvaležen ves udani Vam urednik „Edinosti“.

Natančno sporočilo

o Andr. Novakovem topu.
(Sp. Fr. Andr. Zakrajšek).

Ker vidim, da so slovenski in nemški časopisi prinesli o tem nekoliko omahljivih

Torej Vi, latinizatorji, ste slovenski narod izdajali, predno ste poznali stvar, za katero je šlo!

Ali je možno izreči več o obsodbo samega sebe, nego ste storili Vi, „Liga + 1“ s svojim izpovedanjem v „Slovencu“ od 5. dec. 1892? In ti ljudje so zasnovali stranko na Slovenskem, so prosili letos blagoslova za I. slov. kat. shod od tistega papeža Leona XIII., kateri je priobčil encikliko „Grande munus“, torej od papeža, ki je umel pomen organizacije cirilometodijske cerkve, v tem ko so naši latinizatorji v konec leta 1892 ovadili se, da za to vprašanje se morajo oni še le pripravljati!

Slovenski listi! razglasite to gorostastno novico, da bode odmevala od pokrajine do pokrajine, od kože, do kože!

Če ni imel naš odgovor druge zasluge, ostane mu zasluga, da so ti latinizatorji sedaj razkrili, kakega značaja so, kaj je vredno njih nasprotovanje narodnemu delu, in kaj so vredna njih besedičenja o „liberalizmu“, „hereziji“, „blasfemiji“, „ateističnosti“ in še drugih pridevkih, s katerimi razpolagajo v obilosti in radodarnosti.

S tem zavrújemo to našo polemiko, ki je silno mučna nasproti ljudem, ki nimajo niti toliko sposobnosti, da bi si predložili trdno kak pojem, in potem s stališča utrjenih pojmov pošteno razgovarjali se. A še hujše je to, da ti ljudje se ne bojé ne le zavijanja in izvijanja, ampak se ne prestrašijo niti falzifikacije tekstov, ki jih podajajo njih nasprotniki. Naš „Liga + 1“ je specijalno od nas stigmatizovan kot tak falzifikator. Zato ga pozivljemo, da naj naš dokaz o svoji falzifikaciji ponatisne v „Slovencu“ v celoti, da bode čitatelji tega lista sami sodili o tej falzifikaciji. Zajedno ga pozivljemo, da ponatisne vse naše odstavke v celoti, iz katerih izvaja lehkomišelnost posledice ter nas osipa z najhujšimi pridevki.

Specijalno ga brezuslovno pozivljemo, da odgovori na naša stavišja mu vprašanja. Mi nismo otroci; s takimi se ne borimo, a s falzifikatorji tudi ne bomo imeli vmiljenja. Ako hočete poučevati narod, poučujte ga, a poučujte ga pošteno o vsem, torej tudi o nas in „Edinosti“, katera nam je odločila prostor za primeren odgovor Vam in narodu v poučenje.

Za novo leto Vam, častiti ligaš, želimo večega poštenja v polemiki. Srečno!

O pazka uredništva. Ta članek je bil že pisan, ko nam je začel g. ligaš zopet odgovarjati v „Slovencu“. No, on dobi tudi v tem članku dovolj snovi zato.

črtic, in ker morem vsled okolištev le jaz o tej stvari sporočiti obširnejše pa tudi najzaneslivejše, štejem si v dolžnost podati Slovincem in sploh občinstvu dotično sporočilo.

Pred 3 leti pride Andrej Novak, 72 letni mizar iz Kostanjevice na Krasu, št. 68, k meni v nekih opravkih. Kakor je že navada starih ljudi, jame tožiti o slabih časih, sosebno pa, da ga tare starost in pomanjkanje in da mu odreka vid; pristavi nadalje, da bi se mu morda sedaj bolje godilo, da ni bil nesrečen, ker je — tako je govoril — že pred l. 1859 iznašel nov top, pa da mu iznajdba ni donesla nobenega sadú. Novaka sem zmirom čital kot posebno nadarjeno človeka, ali pri zadnjih njegovih besedah je sem dvojiti o normalnosti njegovih možgan. Mož pa le govori in mi pové vse. Mej tem sem s pomočjo vseh svojih malih psihologiških znanostij in izkustev natanko opazoval njegove oči, sploh vse njegovo kretanje. Vsi izrazi so bili normarni. Dejal sem sicer, da je prepozno spravljati to stvar na vidik; toda nasvetoval sem mu, naj si pridobi pri veljavnih Kraševcih spričevalo, vsled katerega bi bilo razvidno, da je res on v onem letu iznašel omenjeni način nabijanja topov (od zad) ter naj pri-

Neosnovani napadi na družbo sv. Cirila in Metoda.

Velečenjenig. Luka Svetec, podpredsednik družbe sv. Cirila in Metoda, doposlal je „Rimskemu Katoliku“ nastopne popravke:

N. pr.
visoko častiti gospod dr. Mahnič, kot urednik „Rimskega Katolika“

V G orici.
V četrtem tečaju VI. zvezku „Rimskega Katolika“ so v spisu: „Družba sv. Cirila in Metoda“ napadi na ude družbenega vodstva in posebno na mene, ki se ne opirajo na resnico.

G. pisatelj dr. Jos. Pavlica je v naših razmerah krivo podučen in prezira, da ves naš politični boj je boj za narodno ravnopravnost in za ono pravo svobodo, brez katere narodna ravnopravnost ni mogoča. Le pómoti nas on v en koš meče z lažljivimi liberalci, ki so zatajili načela prave svobode, ter zatirajo njo in narodno ravnopravnost in so tako naši narodni, kakor verski, toraj naši skupni sovražniki. Ker so taki napadi brez dvojbe na škodo naši družbi, katero tudi g. pisatelj priznava za neobhodno potrebno in vsestranske podpore vredno, zato prosim, prejmite v smislu naše tiskovne postave naslednje fakične popravke:

Ni res, da bi stranka, kateri pripadam jaz, imela kedaj zastran duhovnikov načelo: „Plačati in molčati.“ Marveč je ona z duhovniki delila vedno, kakor délo in žetve, tako tudi časti in pravice. Priče tega so mnogoštevilni duhovniki, ki so bili in so še udje naših družtev, občinskih, deželnih in državnega zbora; priče so častni spominki, ki so se postavili zaslužnim narodnim možem, duhovnim kakor posvetnim. Tudi pri družbi sv. Cirila in Metoda je pri vodstvu in pri nadzorništvu tretjina duhovnikov.

Ni res, da smo zapustili jaz, in v spisu imenovani gg. Murnik, dr. Tavčar, dr. Bleiweis, Hribar dr. Vošnjak in dr. Dečko deželno dvorano, ko se je imelo razpravljati v Kranjskem deželnem zboru o katoliški šoli. Mi nismo imeli zato čisto nobenega vzroka. Zakaj dotična resolucija, ki se je obravnavala v seji 23. novembra 1890, bila je soglasno, toraj tudi z našimi glasovi, sklenjena na shodu deželnih in državnih poslancev dne 2. oktobra 1890 in sklenilo se je potem zopet soglasno, torej spet tudi z našimi glasovi, v klubu narodnih poslancev kranjskih, da ima ista

Dalje v prilogi.

nese prihodnjič tudi model topa, katerega je bil ta čas napravil. V kratkem pride Novak zopet s spričevalom in lesenim, kachi 30cm. dolgim vzorcem. Spričevalo je podpisalo in podpečatilo pet županstev in 29 kraških veljakov. V tej listini se potrjuje, da je Novak res že malo pred 1859 letom bil napravil dva modela, da je on iznajdnik ter da ne znani pisati ni brati in da toraj ne bi bilo mu mogoče to stvar kje drugje posneti, ko bi bila že znana; a — tako sklepa spričevalo — o tem načinu nabijanja ni bilo pri nas ni duhani sluha.

Toda sprevidel sem, da je treba še drugih uradnih potrdil, in to je tudi skušnja pokazala. Zato sem se pozneje obrnil na tukajšnji c. k. plackomando, od katerega sem dobil potrdilo iz starih zapisnikov, da je Andrej Novak iz Kastanjevice dobil po tedanji c. kr. vojaški štacijski komandi v Trstu 25 for. nagrade in pismeno rešitev in to sicer 1. marca l. 1860. Ker so pa akti tega oblastva prešli na višjo komando v Gradci (III. Corps-Com-mando) in ker je šlo zdaj za to, izvedeti, kake vsebine je bila rešitev iz Verone,

resolucija priti v kranjski deželni zbor, v katerem je bila sprejeta tudi z našimi glasovi, kar bi drugače ne bilo mogoče, ker je vsa nemška stranka proti njej glasovala in bi brez nas, ki nas g. dr. Pavlica imenuje načelnike liberalne stranke, ne bilo za njo potrebne večine.

Mimogrede bodi opomnjeno, da g. dr. Dečko ni kranjski, ampak štajerski deželni poslanec.

Dodati mi je še, da je tudi vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda soglasno sklenilo in poslalo peticijo na državni zbor za verske šole z narodnim učnim jezikom. Torej niti to ni res, da je naša družba nema za versko šolo.

Ni res, da smo nasprotni redovnikom in njih šolam. Koliko smo se jaz in od mojih omenjenih tovarišev tisti, ki so bili poslanci v deželnem zboru Kranjskem od l. 1878 do 1883, potegovali za frančiškansko šolo v Kamniku! In tudi naša družba podpira, in to po soglasnih sklepih družbenega vodstva, kakor je vidno iz „Vestnikov“, šolske sestre na Štajerskem.

Ni res, da je državna postava o ljudskem šolstvu od 14. maja 1869 gola posledica državnih temeljnih postav, za katere sem jaz glasoval.

Zakaj omenjeni državni postavi smo se jaz in moji tedanji tovariši v državnem zboru odločno upirali ravno zato, ker se ne vjema z državnimi temeljnimi postavami, tako, da smo pri obravnavi izrekli proti njej slovesen protest in potem v pravem pomenu demonstrativno zapustili dvorano.

To so naša očitna dela, lahko vidna vsakemu, kdor se hoče potruditi za resnico. Po teh vsak sam lahko presodi, če smo res jednaki Dunajskim in Parižkim levičarjem.

Ni res, da sem jaz na banketu, po meni imenovan, v imenu vsega slovenskega razumnštva odkrito izpovedal, da mi ne gre v glavo, kako-li bi smeli škofje kaj govoriti na Slovenskem o politiki, o šoli, o pravnih in socialnih rečeh. Tako jaz nisem govoril. To so besede mladega g. dr. Pavlice, ne moje. Jaz, kakor so poročali tudi časniki, sem le rekel: „Dvomim, da bi naši škofje hrepeli po časti biti politični voditelji, dobro vedo, da je njih poklic čuvati vero, ne pa politično voditeljstvo.“ Jaz se toraj le ne skladam z mislijo, ki se je od nekaterih izrekala na katoliškem shodu, da moramo svojim škofom tudi v političnih rečeh pokorni biti; ali jaz, ki sem glasoval za državne temeljne postav o splošnih državljskih pravicah, zlasti za §. 8. recte člene 2., 3., in 17., da smo

obrnem se na to komando s prošnjo, naj blagovoli Novaku poslati prepis omenjene rešitve. Ta slavna o. kr. vojaška oblastnija je odgovorila v zelo dvorljivem odpisu, da stoji v registrih l. 1859. ime „Andreas Novak“ in poleg: „Project“ drugega pa nič ne, ker so bili akti kasirani. — Zgodovina te Novakove iznajdbe je pa ta-le:

Novak se je bil podal l. 1859 z vzorcem na Dunaj, da bi ga pokazal Nj. Velikanstvu presv. cesarju. Ker pa vladarja ni bilo tam, moral se je Novak povrniti domov. — Kmalu potem povabi general Benedek Novaka v Verono, kateri pa zaradi pomanjkanja denarja ni mogel ubogati. A general ni miroval, ter skliče leta 1860 vojaško komisijo v Trstu, pri kateri je bil tudi Novak s svojim vzorcem navzoč. Viši častniki ogledujejo vzorec, kroglo in smodniški meh, čudijo se zelo in kažejo posebno veselje in zadovoljenje in potrkvai Novaka večkrat po ramenih mu rekli: da dobode o. kr. službo itd.

Kmalu potem dobi Novak 25 for. in neko rešitev, o której sem govoril.

Novak se ni več brigal za to stvar in ostalo je pri tem.

Zdaj se je Novakov model z vsemi listinami vred odposlal presv. cesarju s

pred postavo vsi jednaki; da so javne službe vsem pristopne, ki izkažejo potrebno sposobnost; da je veda prosta in nje nauk, jaz nisem tako nedosleden, da bi odrekal škofom le najmanjšo državljansko pravico, ki jim gre po temeljnih postavah, kakor nam drugim in so oni po mojih mislih tudi lahko politični voditelji, ako hočejo in si pridobe zato potrebno zaupanje.

G. dr. Pavlica je torej moje besede popolnoma krivo razumel in me po krivici žali in našim škofom ovaja.

Qui bene distinguit, bene docet. Ločimo pravo svobodoljubje, pravi krščanski liberalizem od liberalnega farizejstva tako, kakor pravo vernost od verskega hinavstva, pa bo naših sedanjih preprirov kmalu konec. Luka Svetec.

Primorska in državni proračun.

Govor drž. poslanca dra. Laginje v seji poslanske zbornice dne 15. decembra 1892. (Konec)

Ovadbica žandarmerije št. 292 z dne 30. junija 1892 slóve in puncto saliens:

„Dne 28. t. m. naznanil mi je Peter Sanco sin Janezov iz Brda Oprtalskega, da je razpisana nagrada 3000 gld. tistemu, kdor umori drž. poslanca dra. Laginjo dne 6. junija, na dan njegovega prihoda. (Čujte! Čujte! na desni.) Ostalega ne bom navajal, ker vendar upam, da se bo stvar še sodno preiskala.“

Dodam naj le še to, kar je žandarmerija pristavila koncem dopisa:

O tem obveščam c. kr. okrajno sodišče s pristavkom, da se je to ovadilo tudi službenemu oblastvu. (Čujte!) Podpisan je žandarmerijski stražmojster Jožef Enzmann.

Ta ovadba doposlala se je kompetentnemu drž. pravdnistvu, da ukrene, kar treba. A državno pravdnistvo je odgovorilo dne 5. julija 1892:

„Restituisco all' Incolito I. R. Giudizio Distrettuale di Montona colla dichiarazione che non trovo di avanzare proposta di sorta perche non si esiste reato che sia da perseguirsi d' ufficio.“

To se pravi:

„Vračam slavnemu c. kr. okrajnemu sodišču v Motovunu z opomnjo, da se mi ne zdi primerno stavljati nasvetov, ker tu ne gre za hudodelstvo (moralo bi se bilo reči sum, ne hudodelstvo), katero je uradoma preganjati.“ (Čujte! Čujte! Splošna veselost. — Posl. Rizzi: Vi ste se šalili! — Posl. Spinčič: Saj so imenovane priče! Vam je vse samo šala! — prošnjo, naj bi mu s obzirom na iznajdbo, uboštvo in omlabeli milostno dovolil kako podporo. Poleg je priložil od njega iznajdeno mazilo, katero izleči vsako z orožjem zasekano ali zadano rano v 14 dneh, ko bi sicer lečenje trajalo 3 mesece. To mazilo bi bilo posebno važnosti v c. kr. voj. bolnišnicah in v vojskah.

Povrnimo se k topu. Kakor je dokazano, je Andrej Novak, mizar v Kostanjevici na Krasi, res že pred 1859. letom napravil dva dotična vzorca izumivši način nabijanja ali polnjenja od zad. Dokazano je, da je dobil 25 for. nagrade. V vojaških registrih je zaznamovano iznajdnikovo ime z dostavkom: „Project“ in konečno govori veljavno uradno od 5 županstev in 29 zaupnih mož podpisano spričevalo iz l. 1859 kakor o gotovi Novakovi iznajdbi. Dalje ne smem govoriti, nego o tem, kar sem imel v rokah in kar sem dobil od dotičnih oblastnij.

Tukaj se začneja posel in delokrog vojaških strokovnjakov konstatirati, kdo je pravi iznajdnik ali začetnik v Avstriji. Stvar je zelo važna. Toda toliko se spominjam i jaz, da o takem načinu nabijanja ni bilo v naši ljubi Avstriji v onih časih še nikakega govorjenja.

Posl. dr. Herold: To šalo je bilo preiskati! — Posl. dr. Lueger: Take burke se ne delajo! — Posl. Spinčič: Kdo se pa brani?

Reklo se je sedaj: To je le šala bila! Gospoda moja, ali morejo isterska oblastva smatrati to za šalo, ista oblastva katera v vsaki zatožbi, če gre za najmanjše nasilstvo, za razžaljenje orožnikov ali za razžaljenje zadnjega občinskega sluga, vedno povdarjajo in naglašajo, kako so se narodna in politična nasprotstva v Istri razvila in narasla, kako je v nevarnosti sprava mej narodoma in sploh vse javno življenje! Ali je bila torej šala?

K večjemu, da je okrajni glavar Poreški zmatral to za šalo in zabavo. (Posl. Spinčič: Kar ti gospodje storé, je vse šala!)

Iz ovadbe, gospoda môja, je razvidno, da je žandarmerija službenim potom naznanila stvar službenemu oblastvu. Za žandarmerijskega stražmojstra Motovunskega je, kolikor meni znano, službeno oblastvo okrajno glavarstvo v Poreču.

Obrnil sem se bil do okrajnega glavarstva Poreškega z ulogo, pisano hrvatski, kar v moji domovini vender ne more biti zabranjeno.

Dobil sem nemški pisan odgovor. (Posl. Spinčič: Sicer odgovarja vedno italijanski.) Da, če bi bil v italijanskem jeziku vprašal, dobil bi bil italijanski odgovor. Ne pritožujem se radi tega; če bi to storil, veljal bi za „rudeškarja“.

Okrajno glavarstvo Poreško mi je sub prez. št. 170 odgovorilo, da v tej stvari „ni nič izvedelo niti zasledilo najmanjših indicij, ker niti od Vas, častiti gospod, niti z druge strani ni dobilo nikake ovadbe, celo od c. kr. žandarmerije ne, katera se je pri zaslišanju izjavila, da ni v tem okraju nikdar nič takega čula (Čujte! Čujte!) in torej tudi meni ničesar ni mogla sporočiti.“ (Posl. Spinčič: Tako falsificira uradne reči „zaslužni uradnik“ grofa Taaffeja!)

Sodbo o tem počenjanju prepuščam Vam, gospoda moja; jaz sem s to rečjo gotov.

Visoka zbornica! Nisam vajen, niti mi je po volji, če se moram baviti z osobami, kjer pa gre za javni blagor, kjer gre ne samo za gospodarsko, ampak za narodno eksistenco, takrat smo prisiljeni imenovati osebo, da se spoznajo razmere. Okrajni glavar Lošinjski priznal je že davno, da je postal na Lošinju nemogoč, a ne valed mene, ampak valed neke visoke osebe — in vender je še sedaj v Lošinju. Vodja okrajnega glavarstva Poreškega začel je svojo karijero v Dalmaciji; s kakšnim uspehom, zlasti glede narodnih teženj Hrvatov, vidi se iz tega, da ga pomnijo v Sinju in v drugih volilskih krajih že dvajset let in več.

Potem je prišel mož v Lošinj — in tedaj so tudi na Lošinju nastali nemiri in prepiri mej narodoma. Mož se je dal tudi voliti deželnim poslancem in sicer tam, kjer je sam imel nadzorovati sestavljanje volilskih imenikov in voditi volitev. (Čujte! Čujte!) Ko je mož bil poslanec, glasoval je v deželnem zboru vedno in izključno z italijansko stranko, tudi če je šlo za najvitalnejše interese prebivalstva, tudi če je šlo za vsaj deloma pravično izvršitev državnih osnovnih zakonov. (Posl. Spinčič: Zato je postal pozneje vladni zastopnik v deželnem zboru!) Mož je prišel pozneje v Poreški okraj, kako, tega ni treba preiskovati — za časa njegovega vodstva prišlo je tako daleč, da so bili razpuščeni občinski zastopi, da posamezne občine po več let niso imele zakonitega zastopstva, da so se duhovniki preganjali in se vršile druge take reči, kakeršnih sem poprej nekaj navel.

Kaj se je godilo pri volitvah, o tem niti govoriti nečem; kedar pridemo do tega vprašanja, povedal bom tudi jaz svojo. Mož sam je še vedno vodja Poreškega glavarstva, postal je namestniški svetnik — taki naslovi se dobé seveda po dolgem

službovanju — in zastopnik visoke vlade v deželnem zboru v Poreču. (Čujte! Čujte! mej somišljeniki.) V tako deželo, kjer so po sodbi vseh javnih oblastev, tako političnih kakor sodnih, ter po sodbi državnih pravdnistev itd. narodne in politične strasti prikipelo do vrhunca, v tako deželo poslala je vlada okrajnega glavarja, kateri je postal na Kranjskem (Posl. Spinčič: V Postojini in v Novem mestu!) popolnoma nemogoč ter bil sodno kaznovan.

A ne samo, da je bil premeščen na Primorsko; od namestnika je odvisno, kam ga bo poslal in poslal ga je v mesto, kjer stoji manjšina prebivalstva ali recimo manjšina prebivalstva italijanske narodnosti v odkritem nasprotstvu proti večini prebivalstva v mestu in v bližnji okolici. V tem mestu so bila nasprotstva že tako velika, da je mislila vlada proglasiti izjemno stanje, in tja se je poslal ta mož, ki je z vsemi ondodnimi Italijani v rodu in njih prijatelj. Nesolico mesecev po svojem prihodu začel je dražiti najboljše občinske načelnike, v pričo precej uglednih oseb predznil se je ta človek brez ovinkov reči, da bo on zato skrbel, da Hrvati v občini ne bodo nikdar več dobili večine (Čujte! Čujte! na desni.), duhovnike in učitelje preganja, kjer more, sploh je on zopet razdražil ves okraj, ki se je bil pomiril že nekaj let sem — krivi pa smo — seveda mi. (Čujte! Čujte!) — Klici: Tacega človeka je zapreti! — Posl. Spinčič: Mir in red v vsakem okraju sta odvisna od glavarja.)

Prepričan sem, da so nižji politični uradniki kakor načelniki prvih istanc sposobni voziti ravno tako po pravem potu, kakor po krivih potih, samo da se jim to določno jedenkrat za vselej zaukaže. Tega ukaza pa ni čakati, ker stoji na čelu politični upravi v Trstu mož, ki nam nikakor ni naklonjen.

Namestnik Rinaldini je rojen v Italiji in bil vsaj prva leta tam odgojen. (Posl. Burgstaller: V Terezijanišu! — Posl. dr. Brzorád: Tam je tudi Ratkowsky! — Posl. dr. Lueger: Gautsch je bil tudi tam!) Naj je bil že odgojen kjer koli, tako ni bil odgojen, da bi nam bil prijazen.

Jaz nimam zoper tega namestnika predsodkov. Celó prijetne spomine imam nanj. Nekdaj je bil prijatelj rodbine moje ljube žene in vrh tega je nam primorskim Hrvatom in Slovencem zadnji čas kar dvakrat naložil trdo skušnjo, katero pa smo srečno prebili. (Odobranje mej somišljeniki.) Reči pa moram, da je mož morda valed teleane dispozicije bolj strasten, kakor pristojna to c. kr. namestniku in kakor je to na Primorskem umestno.

Ko je šlo l. 1849 za to, ustanoviti na Primorskem nekaj višjih državnih uradov, našel se je minister, ki je o tej reči poročal vladarju. Gledé mejne grofičje Istre, na katero sem se najbolj oziral, je rekel ta mož: Istra meri 86 štirijaških milj in ima 330.532 prebivalcev. (Čujte! Čujte!) od katerih sta dve tretjini slovenske narodnosti, jedna tretjina pa, zlasti v mestih in ob morskem bregu, italijanske.

V tej deželi je obrežje največjega pomena, ker ne gre promet v deželo, ampak iz dežele na obrežje, katero veže morje z drugimi deželami in trgovišči. Interesi prebivalstva se torej koncentrirajo na obrežje, čigar ekscentrične lege zategadelj ni upoštevati. Potem pravi mož, da ima največji pomen za spodnji del Istre Rovinj, za gorenji del pa Trst.

Od tega časa je minolo 40 let. Marsikaj se je v tem času premenilo, samo razmerje mej narodnostimi je ostalo isto. Rovinj je izgubil ves pomen, zlasti ker se je mesto Pulj, ki je bilo nekdanj propadlo v zanikerno vas, zopet razcvetelo.

Trst je sicer še vedno nekako središče Primorja, središče vseh interesov prebivalstva pa nikakor ni. Trst bi bil mogel biti središče vseh naših interesov, da je umel izkoristiti svojo lego, česar pa ni umel. Kar je Trst nekdanj bil, zato ima večinoma

zahvaliti dežele, v katerih prebivajo Hrvati. (Posl. Stalitz: Prosim, povejte, kako to?)

Opozorjamo Vas na trgovino s lesom, na trgovino s dogami, na trgovino s surovimi pridelki s Hrvatsko, Hercegovino, Slavonijo, Dalmacijo itd., na velikanke kvantitete kolonijalnega blaga, katere se razpošiljajo iz Trsta v te dežele. (Posl. Stalitz: Ali je to naša krivda?) To je naša zasluga. (Posl. Stalitz: Če ni prometnih potov, ali je to naša krivda?) Tega niste hoteli izkoristiti, zlasti ne v narodnem oziru. (Posl. Stalitz: Trgovina nima nikake narodnosti; trgovec vzame goldinar, kjer ga dobi, ne zmeni se za njegovo barvo.) V narodnem oziru se imajo Tržičani za svoje pomladovanje zahvaliti krepkim in zdravim na Krasu bivajočim Slovincem. (Posl. Stalitz: Kras je naša nesreča! Na Krasu je samo kamenje!) Za tisoče v Trstu živečih Slovanov pa nimate niti jedne ljudske šole. (Posl. Stalitz: Kraševci živijo od Trsta, ne pa Trst od Kraševcev!) V tem in v nekaterih pogledih moram popraviti gori omenjeno poročilo: Trst absolutno ni več izključno središče naše, niti v gospodarskem oziru ne; v narodnem oziru ni nikdar bil, ni sedaj in tudi ne bo središče večine prebivalstva. (Posl. Stalitz: To je res, to pa ni naša krivda.) Ne dolžim nikogar. S tem sem končal ter se Vam le zahvalim za potrpežljivost, katero ste z menoj imeli. (Viharno odobravanje in ploskanje.)

DOPISI.

S Krasa v 27. dan decembra t. l. (Izv. dopis).

Odprta noč in dan so groba vrata. Al' dneva ne pove nobena pratka. Oh, vzvišena in blažena sveta noč! Koliko blagih spominov vzbuja ta večer, a tudi koliko grenkih solza se je čisto prelilo baš to noč.

Na jedni strani brezmejno veselje, a na drugi srce pretresujoča žalost in bol.

Kdor tega ne veruje, naj le pogleda v siromašne hiše temnih in zatuhlih ulic velikega mesta ali pa v borne koče revne vasice. Tu se najde tragika in še kaka! —

Izvestno si ni mislil nadučitelj Lokavski, g. Anton Pakiž, — vračajoč se na sveti večer veselo proti domu s svojo ljubljeno soprogo od svojih ožjih sorodnikov v vasi, — da mu neizprosna smrt pretrga nit življenja še predno se oglasi iz line zvonaglas. Izvestno je tudi pričakoval, da med božičnimi prazniki objame in na svoja očetovsko srce pritise na svet došlega sinka. A to mu nij bilo dano: mladi oče na mrtvaškem odru, a novorojeni sinček v zibelki. Komu ne bi solzilo oko pri tem redkem in tragičnem slučaju? Komu se ne bi krčilo srce?

Tu se spominjamo pesnikovih besedi: "Ti streti ne moreš, podreti nikar. Osode sovražne besneči vihar". —

Umrli nadučitelj je bil porojen leta 1861. v Bazovici. L. 1880. je dovršil Kopersko učiteljske z dobrim uspehom ter je bil imenovan še isto leto učiteljem-voditeljem na Vatovljah. Od tam je bil na veliko žalost vaščanov premeščen v Škocijan, kjer je posloval, dokler ni bil imenovan nadučiteljem v Lokvi. Tu se je tudi pred 16 meseci poročil z gospico M. Fabijani. V vseh svojih službah je bil priljubljen in čistan, kajti znal si je pridobiti se svojo mirno delavnostjo, zmernostjo in krotkostjo spoštovanje vsakoternika. Tudi kot iskren rodoljub je bil na glasu.

Da je vse to res, najbolje svedoči sijajen pogreb, kakeršnega morda še ni videla Lokve. Od vseh bližnjih krajev je prihitelo ljudstvo, da izkaže blagemu pokojniku zadnjo čast. A tudi mnogo kolegov tovarišev iz okraja in tržaške okolice je pokazalo, kako priljubljen je bil umrli.

Spreved je vodil v. č. g. župnik gročanski z asistenco g. domačega kapelana.

Po obrednih molitvah v cerkvi zapeli so učitelji, združeni s domačimi pevci, jako ganljivo „Blagor mu“, da se je vse solzilo. Na pokopališču pa se je še zapela „Jamica“.

Ti pa, dragi Anton, počivaj v tihotnem grobu, kjer ni težav in joka; na zemlji ti ni bila pot posuta rožicami, zato pa tolaži se:

Saj našel si na božjem nebi,
Kar tukaj bi zastoj iskal!

P. S. Učitelji in prijatelji pokojnika so nabrali namesto venca na grob 12 gl. za našo šolsko družbo.

Različne vesti.

Poroka v cesarski hiši. Nadvojvodinja Margareta Zofija, hči nadvojvode Karola Ludvika, se poroči dne 24. januarja z vojvodo Albrehtom Virtemberškim. V ta namen se nadvojvodinja Margareta odpove dne 21. januarja vsem pravicam nasledstva v naši cesarski hiši.

Priloga „Edinosti“. V prihodnjem letu bode imela „Edinost“ vsako soboto prilogo. Več o tem prihodnjič.

Vabilo na „Slovanski Svet“ priložili smo „Edinosti“ za nekatere zunanje naročnike.

Proti konfiskaciji 45. števec „Naše Sloge“ uročilo je uredništvo tega lista utok in je bila včeraj razprava pri o. kr. deželnem sodišču. Državno pravdnstvo je bilo zaplenilo članek: „Iz državnega zbora“ in dopis „Iz Opatja“.

Deželno sodišče je razveljavilo konfiskacijo gledé članka, gledé dopisa pa jo je potrdilo. Uredništvo je zastopal urednik sam.

Tržaški mestni svet. Nulla dies sine linea — ni je mestne seje, da ne bi bila viharina. Gospoda skrbne ne prestopajo, da se ohrani razburjenje med nami. V predsednji mestni seji dala je povod razburjenosti — „Lega Nazionale.“ Svetovalec d'Angeli nasvetoval je namreč, da se kot podpora tej družbi postavi v proračun za leto 1893. svota 3000 gl. Govornik je v svojem utemeljevanju mej drugim omenjal tudi potrebo laške šole v svetem Križu. Predlogu d'Angelija je seveda pritrdila zbornica in galerija. Ne tako naš zastopnik, gospod Ivan Nabergoj, ki se je oglašil prvi za besedo. Obžalovaje je naglašal govornik, da se ne more strinjati z d'Angelijem. Mestna občina troši ogromne svote za javni pouk in vrši svojo dolžnost. „Lega Nazionale“ je zasoben zavod, vzdrževan po zasebnikih! Sicer pa je italijanska šola v sv. Križu čisto ne potrebna, kajti v sv. Križu niti ni Italijanov. (Ropot; svet. Nabergoj vaklika: Prosim, da se obvestite!) Jedenkrat že se je sprožila misel, da bi se tam osnovala italijanska šola. V sv. Križu je sicer nekaj italijanskih družin, ki delajo po kamenolomih, a ti poslednji spadajo pod občino Nabrežinsko in bi morala ta občina zasnovati italijansko šolo, ako je res potrebna. Lega Nazionale kot privaten zavod lahko ustvarja šole, kolikor jih hoče in kolikor jej dopuščajo postavbe, a občina je ne sme podpirati v tem. Ne vem, ako smemo nasledovati takimi koraki.

Na ugovarjanja d'Angelije v a se je zopet oglašil k besedi g. svet. Nabergoj, in je rekel: Mi nismo nikdar zahtevali od občine podpore za šolo družbe sv. Cirila in Metoda pri sv. Jakobu. In poslednja hoče le braniti slovensko narodnost, dočim ima Lega Nazionale raznarodujoče namene. (Ropot.) Toda narod naš se vedno bolj zaveda narodnosti svoje in nadejam se, da tržaška okolica ostane vedno slovenska. (Še hujši ropot.)

Svet. R. Luzzatto zdi se ta podpora nepotrebna, kajti Trst je že tako ali tako italijansk. Občina stori več za šol-

stvo, nego je nje dolžnost. Sicer pa je Lega Nazionale v tako cvetočem stanju, da ne potrebuje mestne podpore. Zato bode glasoval proti predlogu d'Angelija, ki se je pa vsprejel s vsami proti 7 glasom svetovalcev Nabergoja, Pahorja, R. Luzzatto, Brunnerja, Vierthalerja, Burgstallerja in Oblasserja.

Za bakterijski in mikroskopiški oddelk v mestni bolnici so dovolili znesek 500 gl.

Svet. Luzzatto se je pritoževal, da je prispevek občine za o. kr. policijo prevelik. Trst mora plačati 46½%. Dunaj pa samo 15 od sto. Govornik je predlagal: mestni svet naj naloži municipalni delegaciji, delati na to, da se ta prispevek zmanjša.

Svet. Nabergoj prosi g. župana, da bi dal popraviti brizgalnico na Proseku, kar je poslednji tudi obljubil.

Svet. Morpurgo zahteva, da se skrbi za to, da se ne bodo onesnažale hiše. Župan pripomni k temu, da je to stvar o. kr. redarjev.

Na predlog svet. Morpurgo so zbrisali iz proračuna svoto, namenjeno za električno razsvetljavo.

Obračun. Konec leta napravljajo navadno vsi časopisi svoj obračun ter na dolgo in široko poročajo o svojem „plodovitem“ delovanju v minolem letu ter obečajo hribe in doline svojim naročnikom v novem letu. Tudi v Trstu so razni listi razvili svoj program ter „strmečemu svetu“ razgrnili obete za bodoče leto. Radikalni „Cittadino“ se je te dni kar prelevil ter razširil, hoteč postati najrudejši list v Trstu. Drugi so za njim pobrali kopita. Tudi uradni „Mattino“ je hotel pokazati, da bode še živel po milosti vlade in „smernih“ Italijanov, kajti brez te podpore moral bi kmalu likvidirati. V širokem članku je razvil svoj program. Med drugim obeča, da bode visoko nosil zastavo, na kateri stoje napisane besede: nacionalitá, indipendenza od imparzialitá! Mi smo na tem mestu že večkrat ožigosali nesramnost tega lista v narodnem pogledu. Istotako bomo ga pazili v prihodnje ter avetu pokazali nezakonitost, hujskanje in ščuvanje tega lista proti Slovincem ter vsikdar kazali na ta dejstva, ki pričajo, da ta list nikakor ne zasluži podpore od tako odličnih strani.

Mestni proračun za prihodnje leto kaže zopet primanjkljaj 254.960 gold. kateri pa brez dvojbe naraste v tem letu vsaj na pol milijona. Pri vsem tem se je pa za bodoče leto sklenilo začeti več draccenih del v proračunani vrednosti okolo 200.000 gold. ter se je v zadnji seji mestnega zbora dovolila podpora 3000 gl. društvu „Lega nazionale“ navzlic okolnosti, da se je indirektno temu predlogu upiralo več vplivnih svetnikov iz takozvane „desnice“. Izmed vseh teh proračunjenih stroškov pripade na siromašno okolico samo 2000 gl. za razširjenje pokopališča na Proseku, dočim se ostala svota uporabi izključljivo za mesto. Ko je tej zagrizeni gospodi v zadnji seji mestnega zbora okolič. svetovalec Nabergoj predstavljal nevarnost, v kojoj derejo s tem, da posijo mestni denar v nevredne namene, n. pr. za laško šolo v sv. Križu, kjer ni nobenega Laha, rekoč, da tako ne more iti naprej — žel je za ta svoje opozorjenje še zasmeš in sikanje od strani družih svetovalcev in galerije. Velelahonsko mišljenje je večini mestnih svetovalcev že zmešalo pamet, tako, da ne odnehajo od ideje prisilnega poitalijančevanja, dokler morda celoma ne strmoljavijo mestnih financ. Ne da bi ti skrbeli za gmotni prospeh mesta, zgubljajo se v strankarskih bojih in zatiranju slovenstva. To pa ne propade navzlic njih jezi in njih naporom, temveč tržaška okolica ostane slovenska ter se postavi, ako Bog dade, na lastne noge, kajti prepričanje se širi bolj in bolj, da nam je pričakovati narodnega napredka le na podlagi samouprave.

Falziifikator „Slovenčev“ noče najprej sam sebe očistiti greha falziifikacije, kakor zahteva poštenost polemike, ampak kopiči na se še drugih grehov s svojstvenim preobračanjem mislij naših. Ta falziifikator je neprekosljiv in nepoboljšljiv. Čestitamo!

Silvestrov večer v čitalnici. Odbor slovenske čitalnice je preskrbel, da bo s članom tega društva prehod iz starega v novo leto kar najprijetnejši. Godbe in petja glasi sprovedejo nas — tako saj upamo — v srečno novo leto. Odbor pozivlja torej vse člane, da prihite nocoj polnoštevilno v društvene prostore, da se v teh važnih trenutkih v bratski slogi in mili vzajemnosti navdušimo za nadaljno delovanje v prihodnjem letu — društvu in narodu v korist. Vpeljani gostje dobro došli!

Za božičnici otroških vrtov na Greti in v Rojanu so darovali: Jos. Katalan 1 gl., Barbara Katalan 1 gl., Fr. Marn 50 kr., A. Požar 30 kr., Iv. Grdol 1 gl., Just Piščane 1 gl., Ivan Katalan 40 kr., Miha Pahor 1 gl., Josip Katalan 50 kr., Miha Venuti 1 gl., Karol Gregorič 1 gl., Fran Dollenz 5 gl., Al. Goljevšek 2 gl., Karol Barbo 1 gl., Stržina 1 gl., Josip Turk 1 gl., N. N. 50 kr., Prodajalec dolzega časa 50 kr., Tista, ki prodaja „kocete“ 50 kr., Dunajčan 1 gl., Josip Hočevar 1 gl., V. Mraz 40 kr., Jos. Može 50 kr., R. L. 50 kr., F. R. 30 kr., I. Babuder 1 gl., Iv. Grilanc 40 kr., N. N. 50 kr., Pirelli 60 kr., Rojanski 2 gl., Dovgan 50 kr., Kerchnave 50 kr., N. N. 20 kr.

Za podružnico sv. Cirila in Metoda na Greti je darovala družba 9 mož in 2 otrok — 62 kr. kot preostanek računa.

Božičnica otroških vrtov sv. Cirila in Metoda na Greti in v Rojanu. — (Konec). V Rojanskem otroškem vrtu se je vršila božičnica dva dni pozneje kot v onem na Greti, in sicer v petek 23. t. m.

Občinstva je došlo toliko, da smo bili kar stlačeni. Videli smo tudi tu naše domače č. gg. duhovnike. Častno je bil zastopan odbor ženske Tržaške podružnice. Božično drevo je bilo tu vrlo lepo. Tudi tu je otvoril vspored božičnici prvonamestnik podružnice na Greti g. Drag. Martelano.

Iz njega govora posnemamo, da se Rojanske matere vedno bolj zanimajo za otroški vrt in vedno bolj spoznavajo potrebo istega. Nikoli ni bilo namreč še vpisanih toliko otročičev v ta zavod, kakor uprav letos in danes bode obdarovanih 72 otročičev. Govornik je pa prepričan, da domače matere ne pošiljajo svoje dece v ta zavod samo s namenom, da dobé tu obleke, ne: one pošiljajo svoje otročiče v ta zavod dobro vedoče, da se isti tu nauče mnogo koristnega, ker se pouk vrši v materinem jeziku.

Matere gotovo dobro znajo, da otrokom prihaja od srca molitev, katero se nauče v tem zavodu. One znajo, da otroci umejo vsako besedico domače pesmice, katero pojejo. Lábko jim je slediti tudi drugemu koristnemu pouku, kar se ne more reči o otrocih, obiskujočih oni otroški vrt, kjer jih poučujejo v drugem, njim tujem jeziku! Mestne gospe italijanske narodnosti obdarujejo vsako leto otročiče našega rodu, učeče se v italijanskem otr. vrtu. Iz kakega namena jih obdarujejo, je znano! Ali kar storé gospe italijanske narodnosti za naše otročiče, učeče se v nam tujem zavodu, storé častite naše gospe in gospice za otročiče, učeče se v našem otroškem vrtu!

Veliko število otročičev, kateri bodo danes obdarovani, je temu priča. Slava toraj trudoljubivemu odboru ženske podružnice družbe sv. Cirila in Metoda v Trstu ter drugim nabiralkam! — Vspored božičnice začel se je z molitvijo, a končal pa s cesarsko pesmijo. Glede družih točk pa res ne vemo drugače reči, nego da so se vse izvršile najizvrstnejše. Vrtnarica góna. Kavčič je pokazala, da je res na pravem mestu. Omenjati nam je posebno deklamacije „Zapuščena sirota“. Vrli deklici A. Pertot

in M. Vihtelič izvršili ste to točko o uprav-
ganljivo, in videli smo nekaterim domačim
materam solze v očeh. „Najlepši letni čas“
izvršila je petorica deklic in en deček pre-
izvrstno in prizor se je moral ponavljati.
Vrli „sodnik“, pozdravljajoč občinstvo s
svojim „cilindrom“, vzbudil je obilnega
smeha. Po obdarovanju otročičev smo se
razšli s prepričanjem, da so zavodi družbe
sv. Cirila in Metoda v najboljših rokah in
tu v Trstu prepotrebni za vzgojo naše
dece.

Silvestrov večer veselicega odseka
„Tržašk. podp. in bral. društva“
(sodelovanjem nekaterih prijateljev) je no-
voj v dvorani Mally, Via Torrente št. 16.
Vpored je mnogovrsten in zanimiv, tako,
da je pričakovati prav lepe zabave. Za-
četek je ob 9. uri zvečer. — Vstopnina
30 kr. za osebo.

Za veliki skupni koncert prodaja se-
deže izključivo le ču vaj slovenske
čitalnice. Opozarjamo zlasti izven-
tržaško občinstvo, da si pravočasno pre-
skrbi sedeže, da ne bo pritožb pri ve-
selici.

Kazenska razprava proti magistrat-
skemu asessorju dr. Artico. Kakor smo
poročali že ob svojem času tožilo je ro-
jansko posojilno in konsumno društvo za-
jedno z gosp. Ivanom Gerdolom, tega
društva podpredsednikom, magistratskega
asessorja dr. Ivana Artico pri tukajšnji
kazenski „Preturi“ radi razaljenja časti,
storjene s tem, da je toženec napal društvo
in omenjenega gospoda podpredsednika z
besedami: „Voi fate per la Russia, voi
fate politica per la Russia, voi perderete
perfino la fede“, zajedno vrgši zaničljivo
od sebe v obrtnih stvarih predloženo mu
slovensko prošnjo, kateri je bil pridejan
iz posebne uljudnosti italijanski prevod.

Pri prvi kazenski razpravi, vršivši se
dne 23. novembra t. l. ugovarjal je za-
stopnik toženčev, gosp. dr. Hortis, da dru-
štvo ni zakonito zastopano, ker bi moral
biti storjen sklep vseh društvenikov za ka-
zensko tožbo ter da se inkriminirane be-
sede niso izustile na javnem kraju, kakor
kateri da ni smatrati uradna soba asessorja,
ki je načelnik urada in ki nima posrednega
posla s strankami. Tem nazorom protivil
se je zastopnik tožiteljev dr. Gustav
Gregorin iz vzrokov, katere smo naveli
že v našem poročilu z dne 24. novembra
t. l. Da se stvar razjasni toliko glede
sklepa društva, da se ima uložiti kazenska
tožba, kolikor trditve, da soba magistrat-
skega asessorja ni javna, preložil je go-
sodnik obravnavo naloživši društvu, naj
donesse sejni zapisnik in statute ter obrnivi
se z dopisom na slavni magistrat, zahte-
vajočim, naj se slavno isti izrazi, ali ob-
stojé kak poseben predpis glede
javnosti asessorjskih uradnih sob, ker se
morajo take smatrati principijelno
kakor javne.

Pretečeni četrtek t. j. 29. t. m. na-
daljevala se je razprava, h kateri sta
zopet prišla za tožitelja gg. dr. Grego-
rin in Ivan Gerdol in za toženca g.
dr. Hortis.

Toženčev zastopnik, vprašan ima-
li pripomniti kaj novega v obrambo svojega
klijenta, izjavlja, da ostane pri tem, kar
je že trdil pri prvi razpravi; taji namreč,
da bi bil rekel toženec: „Voi fate per
la Russia itd.“ nego da je rekel le: „Voi
scrivete per la Russia“ — hoteč s tem
izraziti, da slovensko vlogo bi
znali razumeti v Rusiji, nika-
kor pa ne pri magistratu tr-
žaškem. S tem, da ni hotel žaliti dru-
štva ter da go po svojem menenju tudi ni
žalil. — Na to da g. sodnik prečitati za-
pisnik seje, v kateri je odbor društva eno-
glasno sklenil pazensko postopati proti g.
dr. Artico, kakor tudi dotične določbe
statutov, iz katerih je razviditi, da pred-
stojništvo (odbor) zastopa društvo pred so-
diščem in izven sodišča.

Dr. Hortis izvaja, da po § 18. zakona
o zadrugah z dne 9. aprila 1873 št. 70

ima predstojništvo pravico zastopati za-
drugo le v civilnih, nikakor pa ne v ka-
zenskih stvarih; ostaje toraj pri tem, da
ne zadostuje sklep predstojništva.

(Konec poročila pride prihodnjič, a
javljamo že danes, da je bil toženec ob-
sojen na 50 gld. globe, eventualno 5 dni
zapora, in v povrnitev stroškov.)

V zahvalo na cesarskem daru za VI.
župno cerkev daroval je prošt monsignor
dr. Šust v torek zjutraj v isti cerkvi sv.
mašo, koje so se udeležili namestnik Ri-
naldini, stavbeni odbor in mnogo drugega
občinstva.

Trgovina s pomarančami in limoni je
v Trstu skoraj zatrla. Vse pošiljatve se
sedaj stekajo v Budimpešto potem Reke
ter se tam licitujejo. V Trstu je bila ta tr-
govina prejšnja leta, osobito po zim, ve-
like pomembe ter so se od tu odpošiljali
celi vlaki tega blaga v notranjost. Pri tem
je imel zaslužka trgovec in delavec, dočim
to blago letos skoraj celoma manjka na
veliko škodo našega mesta. Uzrok temu je
nekda previsoka vozarina po južni in dr-
žavni železnici, dočim je ogerska vlada do-
volila v prid te trgovine vsakovrstne olaj-
šave. Železi bi bilo, da se za časa napra-
vijo potrebni koraki pri merodajnih oblas-
tih, da temu škodljivemu stanju odpomo-
rejo.

Konstituiranje občinskega zastopa v
Pomjanu. V sredo dne 28. t. m. se je
vender konstituiral občinski zastop-
pomjanski. Naši so se držali strogo disci-
pline in je izvoljen županom posestnik
Anton Belič iz Babičev. Tudi vseh
osem svetovalcev so zanesljivi narodnjaki.
Živili Pomjanci!

Influenca pojavila se je zopet v Ljub-
ljani, kar je dognal uradno mestni fizikat.

Hišna preiskava vršila se je dni v
uredništvu lista „Il proletario“. Govori se,
da so tudi zaprli odgovornega urednika.

Pretresujoč prizor vršil se je v sredo na
pokopališču sv. Ane. Bil je namreč pogreb
na parniku „Urano“ ponesrečenega kurjača
Ivana Erme. Za krsto so šle tri hčerke
pokojnikove. Dospevši sprejeli v cerkev
na pokopališču hotela je starejša hči po
vsej sili zopet videti mrtvo truplo očeta.
Zastonj so se trudili drugi navzoči,
da bi jo pomirili. Zdajci pa prične bledeti
revica in se zgudi v naročje poleg nje
stoječim ženicam.

Nagloma je umrla v torek, dne 27.
t. m. kmetica Marija Sancin iz Škedenja.
Podala se je na polje blizu pokopališča.
Ker se je mudila predolgo, jelo je skr-
beti sorodnike in so šli gledat kaj dela.
Priredši na polje najdejo jo ležečo na
tleh in — mrtvo.

Zadušila bi se bila kmalu zasebnica
Ivana Bertossi, stanujoča v ulici dei Ver-
zieri št. 3. Postavila je bila namreč —
hoteča se malo segreti — v sobo posodo
z žrjavico, a vsled izhlapljavajočih plinov
padla je v nezavest in bila bi poginila, da
ni došla zdravniška pomoč pravočasno.

Ponesrečeni otrok šletnega Josipa
Škrjanca. (via S. Zenone št. 2.) pustili so
včeraj stariši samega doma. Otrok je vzel
iz omaré steklenico, v kateri je bila kar-
bolna kislina ter izpil vso vsebino. Otrok
je začel seveda silno upiti, na kar so
prihiti hišni ljudje. Ponesrečenega otroka
prenesli so v bolnico, a revše je umrlo že
mejpotoma. Tako je, ako stariši nočejo
biti previdni.

Potrjeni smrtni obsodbi. Najvišje so-
dišče je potrdilo smrtni sodbi, izrečeni proti
Eleni Grizoni, ki je umorila svojega
moža, in Ivanu Starcu iz Kontovelja,
ki je umoril svojo ljubico. Dotična zago-
vornika sta bila namreč uložila pritožbo
ničnosti, ali — kakor se vidi — ni poma-
galo nič. Ne ve se pa še, ali sodišče pri-
poroči obsojenca milosti cesarja.

Vabilo!

Tisti mladeniči, katero pojejo sloven-
ske maše pri sv. Antonu starem in želé
da bi jih kedo poučaval v petju, naj se
oglasé pri vodstvu slovenske šole pri sv.
Jakobu!

Zahvala.
Prijatelj slovenske mladine, častiti g.
Josip Zelen, posestnik v Senožecah
daroval je našemu zavodu pri sv. Jakobu
40 snopičev knjig, raznega obsega, v
prospeh našega slovenskega čez vse pra-
vičnega prizadetja, kot darček mladini
šole sv. Cirila in Metoda kakor i odras-
lim župniji sv. Jakoba. S priznanjem spre-
jema se darilo ter srčno zahvaljuje se do-
moljubu

Vodstvo družbeve šole pri sv. Jakobu.
Šolska knjižnica pri sv. Jakobu, bi
sčasom postala knjižnica vsemu okraju,
ako bi nas rodoljubi i literarna društva z
knjigami obdarovali. Kar imamo odveč in
doma mrtvo leži, darujmo narodu, da se
razširi omika in za ednost.

„Slovanski Svet“

politiški, znanstveni in leposlovni polumes-
sečnik, ki je doslej izhajal na 16 straneh,
bode z novim letom povečan na 20 ve-
likih strani, pri dosednji ceni.

Program tega lista je neizpremenjen:
**nacionalna avtonomija vseh narodov av-
stro-ogerskih, zagovarjanje historičkih prav-
teh narodov, posebno tudi hercevskega,**
katero vključuje po zgodovinskih aktih
nepopravno tudi Slovence; **slovenska kultura**
in težanje po obče slovenskem jeziku s
pridržanjem sedanjih literaturnih jezikov;
težanje za povratom **civilizacijske cerkve**;
oživljanje zavesti o **slovenskem gospodarstvu**,
tradicionalni umetni obrtnosti in raznoteri
umetnosti slovenski.

L. 1893 bode odmerjal povečani pro-
stor **posebno slovenskemu leposlovju** in kri-
tiki o njem. Pošteval bode v večji meri
slovenske razmere, pri tem oziiral se posebno
tudi na slovensko učiteljstvo, dijaštvo in
ženstvo. L. 1893 podá kritično razpravo o
zgodovini **civilizacijske cerkve med Jugo-
slavani, posebno Slovenci** Razpravljaj bode
tudi **jugoslovanski epos**, posebno z ozirom
na **Kraljeviča Marka**. V izvirnikih lepih
del slovenskih, specialno ruskih in jugo-
slovenskih, bode podajal odlomke s primer-
nim **tolmačenjem**, drugače pa v prevodih.

V „Ogledu po slovenskem svetu“ bode
zabeleževal in označeval razne dogodke in
delovanje na slovenskih in vseh slovenskih
zemljah. V zaglavju „Književnost“ bode
tudi nadalje navajal knjige in časopise vseh
slovenskih narodov, posebno take, ki go-
voré o slovenski kulturi ali so zares v
zvezi s slovanstvom.

Na posebnih prilogah bode priobčeval
tudi inserate zlasti o literaturi slovenski.
Cena lista je: na leto 4 gld., na pol
l. 2 gld., na četrt l. 1 gld.; za dijaštvo in
učiteljstvo 40 kr. menj na leto. Naročnina
se pošilja uredništvu v Trst.

Uredništvo „Slovanskega Sveta“.

Tržno poročilo.

Cene se razumo, kakor se prodaje na debelo blago
za gotov denar).

Kava	Mocca	100 K.	128.—	130.—
Bio biser jako fina			—	—
Java			—	—
Santos fina			105.—	107.—
„srednja			98.—	102.—
Guatemala			112.—	113.—
Portorico			134.—	138.—
San Jago de Cuba			—	—
Ceylon plant. fina			136.—	138.—
Java Malang zelena			114.—	116.—
Campinas			—	—
Rio oprana			108.—	112.—
„fina			102.—	103.—
„srednja			96.—	98.—
Cassia ligna v zabojih			27.—	28.—
Macisov cvet			380.—	390.—
Inger Bengal			—	—
Papar Singapore			39.—	40.—
Penang			31.—	32.—
Batavia			34.—	36.—
Piment Jamaika			36.—	37.—
Petroleji ruski v sodih car.	100 K.	15.—	15 25	
„v zabojih		18 25	18 50	
Ulje bomažno amerik.		36.—	37.—	
Lece jedilno j. f. gar.		43.—	45.—	
dalmat. s certifikat.		41.—	42.—	
namizno M. S. A. j. f. gar.		56.—	58.—	
Aix Vierge		64.—	68.—	
„fina		60.—	62.—	
„srednja		—	—	
Limoni Messina	zaboj	4.—	5.—	
Pomeranče Puljeske		3.—	4.—	
Mandiji Bari I. a.	100 K.	79.—	81.—	
dalm. I. a. s. cert.		—	—	
Pignoli		62.—	64.—	
Biš italij. najfiniji		21.—	—	
„srednji		19 50	—	
Rangoon extra		16.—	—	
„I. a. carinom		14.—	14 25	
„II. a.		12 25	12 75	
Bočiji puljeski		7.—	—	
dalmat. s cert.		—	—	
Smokve puljeske v sodih		—	—	
„grške v venci		12 50	—	
Sultanine dobre vrste		18.—	22.—	
Šuš grozdje (opaša)		17.—	18.—	
Čičaba		13.—	—	
Slaniki Yarmouth	sod	14.—	—	
Polenovke srednje velikosti	100 K.	33.—	34.—	
„velike		30.—	31.—	
Sladkor centrifug. v vrečah		—	—	
certifikat.		35 50	35 75	

Fazol Cok	10.—	—
Mandoloni	8 75	—
svetlorudeči	9 50	—
temnorudeči	9 25	—
bohinjski	10 50	—
kanarček	—	—
beli, veliki	10 50	—
zeleni, dolgi	8 75	—
„okrogli	—	—
mešani, štajerski	7 25	—
Kaslo	85.—	88.—

Preklie!

Ker sem podpisani dne 27. novembra
t. l. javno razžalil g. Antona Turka,
posestnika na Opčinah, preklicujem tudi
javno vse te žalilne besede, ker niso
resnične.

Opčine, 17. decembra 1892.

Ivan Gogola.

Domači oglasi.

Društvena krčma

**Rojanskega posojilnega in konsum-
nega društva, poprej Pertotova,** pri-
poroča se najtopleje slavnemu občinstvu.
Točijo se vedno izborna domača oko-
ličanska vina. Cl.

Martin Krže, Piazza S. Giovanni, st. 1.
trgovina z mnogovrstnim
lesnim, železnim in lončnim kuhinjskim orodjem,
pletenino itd. itd. Cl.

B. Modic in Grebenc, na voglu Via
St. Giovanni
in Via Nuova, opozarjata zasebnike, krčmarje in
č. duhovščino na svojo zalogo porcelanskega, ste-
klenega, lončenega in železnega blaga, podob in
kipov v okrašenju grobnih spomenikov. Cl.

Ivan Umek, čevljarški mojster, Via Ro-
magna št. 6. priporoča se
slavnemu občinstvu v vsa v njega stroko s, ada-
joča dela. Solidno delo, — hitra postrežba —
nizke cene. Cl.

Andrej Kalan, čevljar v ulici Caserma
priporoča se najtopleje
slovenskemu občinstvu. Najelegantnejše ter so-
sidno delo in točna postrežba. Cl.

Gostilna „Alla Vittoria“
Petra Muscheka, v ulici Sorgente (Via Torrente
št. 30) toči izvrstna vina in prirejuje jako okusna
jedila. Prenosičiča neverjetno v ceno. Cl.

Prodajalnica in zaloga jestvin
„Rojanskega posojilnega in konsumnega društva“,
vpisane sadruga z omejenim poročilom v ulici
Belvedere št. 3., bogato založena z jedilnim bla-
gom razne vrste in po nizkih cenah se priporoča
kupovalcem v Trstu in iz dežele. 26-104

Antonijeta Drenik, Via Piccolomini
št. 2,
se priporoča tržaški slovenski gospodi za vsako-
vrstna dela, spadajoča v stroko šivilje, po najno-
vejši parizki in dunajski modi. Zagotavlja točno
postrežbo v popolno zadovoljnost in po nizkih
cenah. 11-52

Vekoslav Moder, pekov-
ski
mojster „Piazza Caserma“, se priporoča
slav. občinstvu. — Prodaja vseh vrst kruha,
sladčije, čokolade, vseh vrst moka itd. po
najnižjih cenah. Cl.

Karol Colja, žganjarija in tobakarna v
ulici Via Arcata, nasproti
hiše Cacia, prodaja domače žganje vsake vrste
in siropove pijače, „pasareto“ in sifone.

Anton Počkaj, na voglu ulice Ghega
in Cecilia, toči izvrstno
domače žganje; v tabakarni svoji — ista hiša —
pa prodaja vse navadno potrebne nemško-slovenske
poštne tiskalice. Cl.

**Kavarni „Commercio“ in „Te-
desco“** v ulici „Caserma“, glavni slaj-
lišči tržaških Slovencev vseh stanov.
Na razpolago časopisi v raznih slovenskih jezikih.
Dobra postrežba. — Za obilen obisk se priporoča
Anton Šorli, kavarnar. Cl.

Mlekarna Frana Gržine iz St.
Petra
na Notranjskem (Via Campanille v hiši Jakoba
Brunnerja št. 5 (Piazza Ponterosso). Po dvakrat
na dan frišno opresno mleko po 12 kr. liter ne-
posredno iz St. Petra, sveža (frišna) ametana.

Ivan Kanobel, nasproti velike vojaš-
nice, priporoča svojo
zalogo z mnogovrstnim jedilnim in drugim blagom;
razpoložljiva tudi na debelo v množinah od 5 kil.
naprej po najnižji ceni.

Josip Kocjančič, Via Barriera vec-
chia št. 19,
trgovina z mešanim blagom, mako, kavo, rižem in
aznovrstnimi domačimi in vnanjimi pridelki. Cl.

Ivan Prelog priporoča svoji trgovini
v Via del Bosco št. 2
(uhod na trgu stare mitnice, Piazza Barriera
vecchia) in v ulici Molin a vento št. 3. Prodaja
različno mešano blago, moko, kavo, riž in razne
vrste domače in vnanje pridelke. C.

Gostilna „Štoka“, staroznana pod imenom „Belladonna“, poleg kavarne „Fabris“, priporoča se Slovincem v mestu in na deželi. Točijo se izborna vina, istotako je kuhinja izvrstna. Prodaja tudi vino na debelo, tako mešanem, kakor na deželo. Cl.

Ernest Pegan (naslednik A. Pipana) na oglu Via Torrente in Ponte della Fabra, priporoča svojo trgovino z moko in raznimi domačimi pridelki, zlasti pa svojo bogato zalogo kolonijalnega blaga. Cene so neverjetno nizke, postrežba vestna in nagla. Cl.

Tiskarna „Dolenc“ (narodni zavod v Trstu), Piazza della Caserma št. 2, izvršuje vsakovrstna tiskarska dela po ugodnih cenah. Imamo na prodaj knjigo „Kmetijsko berilo“ za nadaljevalne tečaje in gospodarjem v pouk. Mehko vezana stane 45 kr., trdo vezana 65 s poštnino vred. Cl.

Pivarna Lavrenčič Via Rossetti nasproti lekarni Leitenburg priporoča svojo izborna istrska vina častitim družinam po najnižji ceni 28 kr. liter, v stanovanju postavljeno; manje naročila pod 28 litrov se ne sprejmejo. Častitim gostom se priporoča tudi izvrstno pivo in izborna kuhinja ter dobra istrska kapljica. 33-33

Anton Lampe, naslednik Jakob Hočevarja, Via Barriera v e c h i a št. 17 pekovski mojster, priporoča kruh vseh vrst, moko, riž, sočivje, fino moravsko maslo itd. Cl.

Gostilna „Al Gallo d'oro“ via Ghoga toči izvrstna istrska in furlanska vina ter ima prav dobro kuhinjo. Oddaja tudi vina na debelo v sodčkih od 28 litrov naprej in sicer furlansko po 28 kr. liter, istrsko po 32 kr. liter. Razpošilja tudi istrsko vino na zunanji in sicer loko stacijon Trst po 28 gld. hektoliter; ne da bi imel naročevalec kake druge stroške. Vnanjim gostilničarjem se priporoča za naročila Govacich. 51-50

Josip Urbančič, na vogalu ulice Via Francesco priporoča vseh vrst žganja na drobno in debelo. — Pristna tukajšnja in vnanja vina v boteljah. — Suho meso, kranjske klobase, sir, sladkarije itd. 47-48

Ivan Valenčič, Via nuova št. 39, prodaja vsake vrste manufakturnega blaga. Blago se dobiva iz prvih avstrijskih tovarn. Cene nizke. 50-47

5 do 10 for.

dnevne stalne zaslužbe brez glavnice i pogibelji pružimo svakomu, koji bi hotio razprodavati zakonito dovoljenih sredstev i državnih papira. — Ponudbe pod „srečke“ (Lose) na odpravnictvo oglasa J. Danneberg, Beč. I. Kumpfgasse br. 7. 9-10

Nič več kašlja!

Balzamski petoralni prah ozdravi vsak kašelj, plućni in bronhijalni katar, Dobiva se v odlikovani lekarni. 95-100
PRAXMARER „Ai due Mori“ Trst, veliki trg Poštne pošiljatelj izvršujejo se neutegoma.

Kôtranove sladčice

katere izdeluje lekarničar

PRENDINI v Trstu

Telefon št. 334. 10-52

Velika poraba ki je dandanes v navadi rabiti kôtranove izdelke prepričala me je, da sem začel sam izdelovati iz pristnega kôtranovega izvlečka iz Norveškega izvrstne sladčice podobne onim, ki dohajajo iz inozemstva

Te sladčice imajo isto moč kakor kôtranova voda in glavice (Kapsule), lažje so, prožljive in prebavljive ter se prodajajo po prav nizki ceni. Da se ogne ponarejanju na enej plati vdobljeno ime izdelovatelja Prendinija in na drugi besedo Catrame. V Trstu se prodajajo v lekarnici Prendini v škaflijah po 40 kr., prodajajo se tudi v vseh večjih lekarnah v družih deželah.

Národní koledar

za navadno leto 1893

se dobiva pri uredniku našega lista.

Alojzij Suppanz

urar, Corso štv. 39. 7-104

Prodaja in popravlja ure.

DROGERIJA

na debelo in drobno

G. B. ANGELI

104-47 TRST 12-12

Corso, Piazza della Legna št. 1.

Odlikovana tovarna čopičev.

Velika zaloga oljnatih barv, lastni izdelek. Lak za kočije, z Angleškega, iz Francije Nemčije itd. Velika zaloga finih barv, (in tubetti) za slikarje, po ugodnih cenah. Lesk za parkete in pode.

MINERALNE VODE

iz najbolj znanih vrelcev kakor tudi romanjsko žveplo za žvepljanje trt.

Čast nam je preporučiti p. n. občinstvu Trsta i okolice, Primorja i ostalih hrvatsko-slovenskih gradovah i mjestah, sa solidnosti i jeftinoće poznatu, te obilnimi modernimi pismeni strojevi providejnu

JEDINU SLAVENSKU

TISKARU

U TRSTU

Ista prima i obavlja svaku naručbu bilo koje vrsti knjigotiskarskoga posla te preporuča se osobito za ove vrsti tiskanje kao n. pr.:

za župne urede, okružnice, račune, list, artij i zavitke s napisom, preporučne karte, posjetnice, zaručne i vjenčane objave, pozive, rasporede, ulaznice, oglase, pravila, izvješće, zaključne račune, rečištnike, punomoći, članke, jestvenike, svakevrstne skrižaljke, izpovjedne cedulje, knjige itd.

Uvjerava se p. n. občinstvo, da će nam biti osobita briga, p. n. naručitelje u svakom pogledu zadovoljiti koli brzo i točno podvorbom, toli jeftinom cijenom i ukusnom zradbom.

Onda ima na prodaj sljedeće knjige:

Kmetijsko berilo za nadaljevalne tečaje ljudskih šol in gospodarjev v pouk ciena prije 50 nvč. sada 40 tvrdo vezana . . . n. 60
Sodnijski obrasci sastavljeni B. Trnovcem . . . n. 30
Vilim Tel. prevod Cegnara . . . n. 40
Ljudmila prevod J. Lebana . . . n. 30
Filip prevod Križmana . . . n. 30
Antigona prevod Križmana . . . n. 30
Pjesma o zvonu preveo A. K. Istranin . . . n. 30
Istra pjesma . . . n. 30

Ove su knjige jako prikladne za darove o praznicah zato ih sl. občinstvu preporučamo. Drži u zalih (ekladisću) sve potrebne tiskarije i knjige za crkvene urede.

Kod naručivanja tiskarije i drugog, molimo naznačiti to č n o naručbu i dotični naslov (adresu) naručitelja.

Za obilnu naručbu preporuča se

Tiskara Dolenc

Piazza Caserma št. 2. (uhod z via Pesa.)

Drogerija

Arturo Fazzini v Trstu

Ulica Stadion 22 — Telefon 519.

Velika izbor mineralnih voda, zmletih oljnatih barv najfinijih vrsti; rudeče, rumene, zelene, višnjeve in črne po 28 novč. kilo. Svinčnata belilo po 32 novč. kilo. Cinkovo belilo najfinije po 40 novč. kilo. Razun tega velika izbor barv na vodo in čopičev vsake vrste ter po cenah, s kojima ni mogoče konkurirati. — Zaloga glasovitega krepila od Kwizde (Korneuburger Viehnährpulver) za živino. Zaloga mirotij, barv, zdravil; zaloga žveplja in modre galice za rabo pri trtah. Naročniki morejo brezplačno uporabljati telefon. 50-50

Gostilna s prenočišči „Alla Nuova Abbodanza“

Via Torrente št. 15. (poleg obokov Chiozza najosrednja lega v Trstu.)

Prostori so odprti in preskrbljeni s svežimi jedili do 2 ur popolunosti. Izvrstna namizna in desertna vina, izborna kuhinja, Dreherjevo pivo po nizkih cenah. Jamčim za točno in vestno postrežbo ter se priporočam blagovoljni naklonjenosti slavnega občinstva. Ponižni

104-83

P. Favero.

Pisarna za oglase

za katoliške liste in

poljudne spise

Huberta Friedla

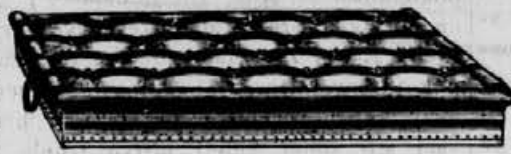
na Dunaju V.

preskrbuje uvrščenje

oglasov (reklam) v

vseh katoliških listih

tu- in inozemstva. — Inserent si prihrani po tem zavodu pri naročilih različnim časopisom ne le truda in časa, ampak dobi gotovo tako nizke cene, kakor da je naročil neposredno. Izbirajo se pravi, to je primerni časopisi, sestavljajo se teksti oglasov na najboljši mesto ter preskrbljuje ciličelji po cenah, kolikor stanejo zavod sam. Sezname časopisov in proračuni stroškov določijo se po želji (1 marka za 10 nvč.)

11 goldinarjev franko do vsake železniške postaje v Istri poslan, ako se naročnik skliče na ta časnik, stane pri meni en modroc na peresih (Fodermatratze). Ti modroci so solidno iz najboljšje tvarine narejeni, imajo po 30 dobro vezanih, močnih peres iz najboljšega bakrenega drata, so s finim afrikom tapcirani in močnim platnenim okvirjem okrašeni. — Pri naročilih z dežele naznani naj se vselej natančno mera postelje v notranji luči. — Ako se torej dobi za 11 gld. dober, franko doposlan, tapcirani modroc na peresih, je pač neumestno kupovati maloverdno nadomestke, kakor žlica-te žimnice, slamnice itd., kateri pravemu namenu, imeti dobro postelj ne ustrezajo.

ANTON OBREZA,

tapcirar v Ljubljani, Šelenburgove ulice šte. 4.

Ta domača, edina narodna trdka te stroke na Slovenkem bodi slav. občinstvu najbolje priporočena za nakupovanje žimnic, salonskih garnitur, divanov, stolov, preprog, zagrinjal in vsoga v tapetnisko obrt spadajočega dela. Ceniki s podobami zastoj in franko. — Hitra in poštena postrežba, nizke cene posebno pri balističih in obširnejih naročilih.

Otročji vozički

jako elegantni fini, in močni dobivajo se pri meni skozi leto in dan in sicer v vseh barvah, kakor rudeče, modre, sivo in olivno po gold. 5.50, 6, 7, 8, 9, 10 in višje po vsaki ceni do 25 gld.

Pri meni je najcenejši kraj za kupovanje otročjih vozičkov.

6-30

Zahvala.

Vsem dragim prijateljem, znancem in sorodnikom izrekamo najsrčnejšo zahvalo za mnoge dokaze sočutja, o priliki britke izgube ljubljene soproga, brata, in avaka, gospoda

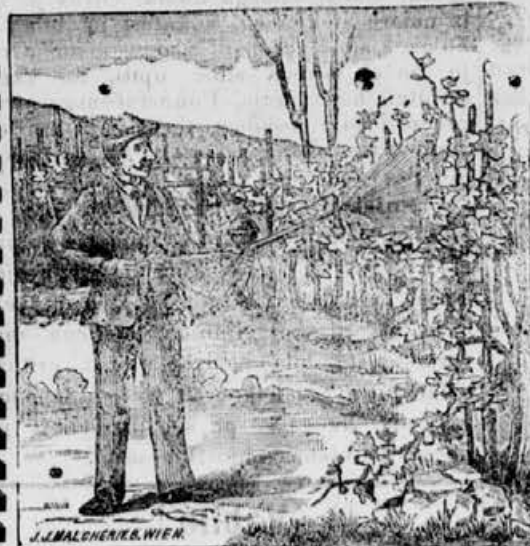
Antona Pakiža

nadučitelja

posebno se zahvaljujemo č. duhovščini, mnogobrojnemu učitelstvu, o. kr. uradnikom, občinskim odbornikom, pevcem za njih ginljivo petje ter sploh vsem, kateri so spremili nepozabnega k večnemu počitku.

V LOKVI, 25. decembra 1892.

Žalujejo ostali.

Privilegovane škropilnice proti peronospori inženirja Živica, so spoznane kot najboljše, ker so najprostejše, najbolj trdne in trpeče; najbolj lahke in hitre v rabi, ker porabijo najmanj tekočine in ker pri vsem tem najmanj stanejo. Podpisana trdka jih pripravlja zavolj tega v mnogem številu za prihodnjo spomlad ter pošilja, že zdaj prospekte in cenike brezplačno vsakemu, kdor se oglasi in oddaja obrazce. Priporoča tudi drugo svoje blago in razna svoja dela.

Živic in družb.

v TRSTU, ulica Zonta 5,

inženirski urad, zaloga strojev in dotičnega blaga, zastop tovarnic, mehanična delalnica. 6